

Obletnice delovne dobe

Nagrade in priznanja 81 delavcem Gozdnega gospodarstva

Lani, 28. novembra, so bila na slovesnosti v Pogancih podeljena priznanja in nagrade delavcem, ki imajo za seboj 10, 20 ali 30 let delovne dobe.

Slavljenec se je za požrtvovalno delo zahvalil direktor GG Novo mesto, dipl. inž. Jože Petrič, ki je med drugim omenil vse večje težave pri gospodarjenju z gozdovi. Cene gozdnih lesnih sortimentov so vedno bolj zaostajale za skokovito inflacijo. Septembra (1989) je bila n. pr. inflacija 48-odstotna, porast cen pa le 33-odstotna. Ker so prodajne cene edini vir za formiranje sklada biološke amortizacije, je razumljivo, da tudi denarja za gojitvena dela zmanjkuje. Potrebe po teh delih pa so vedno večje, saj je znano, da naši gozdovi umirajo zaradi onesnaženega zraka. Zaradi tega imamo slabši les, večje stroške proizvodnje in pa seveda večje potrebe po vlaganjih.

Na splošno lahko ugotavljamo, da imajo delovne organizacije danes preveč zaposlenih. Govorimo o tako imenovanih tehnoloških in ekonomskih viških. Tudi pri nas je tako, pa čeprav že dve leti in pol izvajamo sklep našega delavskega sveta, ki prepoveduje zaposlovanje na novo, z izjemo strokovnih kadrov (štipendisti). Ko je 10. aprila 1987 delavski svet sprejel ukrepe za izboljšanje gospodarjenja, nas je bilo v podjetju zaposlenih 722, danes pa nas je 646 ali 76 manj (dobrih 11 odstotkov). Kljub takemu naravnemu odlivu nas je še vedno preveč. Zlasti se to kaže pri TOZD Vrtnarstvo in hortikultura, v še večji meri pa se bo v prihodnjem letu, ko se bomo, kot vse kaže, reorganizirali v javno podjetje pri tozdu TG in pri tokih. Še naprej bomo morali spoštovati sklep DS iz leta 1987 in če to ne bo zadostovalo, se

Macesni med smrekami pri Smrečniku. (Foto: Viktor Turk)

bomo ob reorganizaciji morali posluževati tudi določil zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja, ki v primeru tehnoloških presežkov govori o prekvalifikaciji, dokupu let in odpravnini.

Morda sem bil malo preveč črnogled, saj smo vedno našli izhod iz krizne situacije. Visoko bomo morali zasukati rokave, pridno delati, biti bolj disciplinirani, zlasti pa bomo morali na vseh ravneh varčevati pri stroških poslovanja. Sicer pa kaj bi vam našteval, je dejal, saj to najbolj poznate vi sami, ki ste v preteklih desetletjih znali premagovati take in podobne težave.

Pri podelitvi priznanj, značk in nagrad je sodeloval tudi dipl. inž. Vili Turk, predsednik sindikalne konference GG Novo mesto.

Jubilantom, sicer malo pozno, čestitajo tudi člani uredniškega odbora Dolenjskega gozdarja.

1. Zlate značke, denarne nagrade in priznanja za 30-letni delovni jubilej je prejelo 24 delavcev, in sicer:

1. Jurij Krampelj, TOZD Gozdarstvo Novo mesto,
2. Franc Lipaj, TOZD Gozdarstvo Novo mesto,
3. Jože Kolenc, TOZD Gozdarstvo Straža,

4. Jože Novak, TOZD Gozdarstvo Straža,
5. Alojz Pekolj, TOZD Gozdarstvo Straža,
6. Božidar Primc, TOZD Gozdarstvo Straža,
7. Dane Povše, TOZD Gozdarstvo Straža,
8. Lado Turk, TOZD Gozdarstvo Straža,
9. Kostja Fink, TOZD Gozdarstvo Podturn,
10. Franc Mavsar, TOZD Gozdarstvo Podturn,
11. Mehmed Čustić, TOZD Gozdarstvo Črmošnjice,
12. Stanka Kure, TOZD Gozdarstvo Črnomelj,
13. Jože Kralj, TOZD Gozdarstvo Črnomelj,
14. Jože Darovec, TOK Gozdarstvo Novo mesto,
15. Franc Mukavec, TOK Gozdarstvo Črnomelj,
16. Jože Brulc, TOZD Transport in gradnje Straža,
17. Ivan Fink, TOZD Transport in gradnje Straža,
18. Alojz Jurečič, TOZD Transport in gradnje Straža,
19. Jože Špelko, TOZD Transport in gradnje Straža,
20. Vinko Šmajdek, TOZD Transport in gradnje Straža,
21. Marija Učman, TOZD Vrtnarstvo in hortikultura Novo mesto,

22. Janez Gašperšič, Delovna skupnost skupnih služb,

23. Vera Mazovec, Delovna skupnost skupnih služb,

24. Janez Rustja, Delovna skupnost skupnih služb.

2. Srebrne značke, denarne nagrade in priznanja za 20-letni delovni jubilej je prejelo 28 delavcev, in sicer:

1. Franc Drab, TOZD Gozdarstvo Novo mesto,
2. Franc Primc, TOZD Gozdarstvo Novo mesto,
3. Janez Učman, st., TOZD Gozdarstvo Novo mesto,
4. Ivo Župarič, TOZD Gozdarstvo Novo mesto,

(Nadaljevanje na 2. strani)

(Nadaljevanje s 1. strani)

5. Stane Kozan, TOZD
Gozdarstvo Straža,
6. Marija Lipovec, TOZD
Gozdarstvo Straža,
7. Anton Turk, TOZD
Gozdarstvo Straža,
8. Mihael Fabijan, TOZD
Gozdarstvo Podturn,
9. Jožef Gorše, TOZD
Gozdarstvo Podturn,
10. Asima Marošlič, TOZD
Gozdarstvo Podturn,
11. Avgust Pribanič, TOZD
Gozdarstvo Podturn,
12. Slobodan Rajlič, TOZD
Gozdarstvo Podturn,
13. Dušan Stojič, TOZD
Gozdarstvo Podturn,
14. Šime Dražetič, TOZD
Gozdarstvo Črmošnjice,
15. Marija Hudorovac, TOZD
Gozdarstvo Črmošnjice,
16. Angela Poljanc, TOZD
Gozdarstvo Črmošnjice,
17. Anton Pavčič, TOZD
Gozdarstvo Črmošnjice,
18. Ivan Mavsar, TOZD
Gozdarstvo Črmošnjice,

19. Darko Kralj, TOZD
Gozdarstvo Črmošnjice,
20. Ivo Djetlo, TOZD
Gozdarstvo Črmošnjice,
21. Alojz Grabrijan, TOK
Gozdarstvo Črmošnjice,
22. Martin Simončič, TOK
Gozdarstvo Črmošnjice,
23. Vito Dražumerič, TOK
Gozdarstvo Trebnje,
24. Niko Goleš, TOK
Gozdarstvo Trebnje,
25. Rajko Bele, TOZD
Transport in gradnje Straža,
26. Franc Muren, TOZD
Vrtnarstvo in hortikultura Novo mesto,
27. Primož Bobnar, Delovna
skupnost skupnih služb,
28. Boris Pucelj, Delovna
skupnost skupnih služb.

3. Bronaste značke, denarne nagrade in priznanja za 10-letni delovni jubilej je prejelo 29 delavcev, in sicer:

1. Janez Gazvoda, TOZD
Gozdarstvo Novo mesto,

2. Martin Kastelic, ml., TOZD
Gozdarstvo Novo mesto,
3. Mihael Božič, TOZD
Gozdarstvo Novo mesto,
4. Marjan Škrbec, TOZD
Gozdarstvo Novo mesto,
5. Marjan Košir, TOZD
Gozdarstvo Straža,
6. Anton Šuštar, TOZD
Gozdarstvo Straža,
7. Ivan Fink, TOZD
Gozdarstvo Podturn,
8. Edvard Gorše, TOZD
Gozdarstvo Podturn,
9. Marija Bokan, TOZD
Gozdarstvo Črmošnjice,
10. Albin Šmuk, ml., TOZD
Gozdarstvo Črmošnjice,
11. Pavel Žurga, TOZD
Gozdarstvo Črmošnjice,
12. Anica Ivančević, TOZD
Gozdarstvo Črmošnjice,
13. Anton Grubar, TOK
Gozdarstvo Novo mesto,
14. Zvonka Kulovec, TOK
Gozdarstvo Novo mesto,
15. Zdravko Turk, TOK
Gozdarstvo Novo mesto,
16. Jože Župec, TOK
Gozdarstvo Novo mesto,

17. Jože Starešinič, TOK
Gozdarstvo Črmošnjice,
18. Franc Kic, TOK
Gozdarstvo Trebnje,
19. Marko Muren, TOK
Gozdarstvo Trebnje,
20. Zuhdija Abdič, TOZD
Transport in gradnje Straža,
21. Zdenko Klančar, TOZD
Transport in gradnje Straža,
22. Anton Murn, ml., TOZD
Transport in gradnje Straža,
23. Janez Šetina, TOZD
Transport in gradnje Straža,
24. Milan Vurušič, TOZD
Transport in gradnje Straža,
25. Dragica Avguštin, TOZD
Vrtnarstvo in hortikultura Novo mesto,
26. Sonja Grill, TOZD
Vrtnarstvo in hortikultura Novo mesto,
27. Miro Pirc, TOZD
Vrtnarstvo in hortikultura Novo mesto,
28. Ljubica Berkopec, Delovna skupnost skupnih služb,
29. Anton Dajčman, Delovna skupnost skupnih služb.

Poročilo o poslovanju gozdnega gospodarstva Novo mesto v letu 1989

Naše podjetje je poslovalo v letu 1989 v težjih razmerah, kot prejšnja leta. Visoka inflacija je vplivala zelo negativno na poslovanje. Naše prodajne cene so

bile višje v lanskem letu (primerjava dec. 89/dec. 88) za 1867 odstotkov, medtem ko je bila inflacija v Sloveniji v istem obdobju 2772 odstotna. Lesna

industrija je plačevala naš les z veliko zamudo. Menične oziroma zamudne obresti pa so plačevali še slabše. Tako smo dejansko dosegli še nižje prodajne cene.

V družbenih gozdovih smo posekali 125.755 m³ lesa ali za 7 odstotkov manj kot v preteklem letu. V zasebnem sektorju je proizvodnja znašala 69.273 m³ lesa, ali za 19 odstotkov več kot lani. Proizvedli smo vsega 195.028 m³ lesa, ali za 1 odstotek več kot v letu 1988. V družbenem sektorju smo prodali 128.577 m³, v zasebnem pa 69.331 m³ lesa, ali skupaj 197.908 m³, kar je za 2 odstotka manj kot lani. Zaradi visoke inflacije nam večja proizvodnja in prodaja lesa v zasebnem sektorju nista prinesla boljših poslovnih rezultatov. Odkupljeni les smo namreč plačevali pravočasno, medtem ko so naši kupci, kot je rečeno, zamujali s plačili. Manjša prodaja v družbenem sektorju je vplivala negativno na naše poslovne rezultate. V izredno ugodni zimi smo veliko posekali, tako da so delavci v drugem polletju delali v glavnem na področju gojenja. S tem smo v dejavnosti gojenja naredili približno toliko kot v letu 1988, vendar je bila obremenitev kubika lesa z biološko amortizacijo zaradi nizkih prodajnih cen znatno višja.

Stopnja biološke amortizacije za lastne potrebe in za republiško SIS za gozdarstvo je bila obračunana v višini 28,1 odstotka (17,3 odstotka v letu 1988).

Lani je bil sprejet nov zakon o računovodstvu, po katerem smo delali periodične obračune in zaključni račun. Zakon je prine-

sel nov obračunski sistem, ki ni primerljiv s prejšnjim sistemom. Zato tudi podatki niso primerljivi. V tako visoki inflaciji kot je bila v preteklem letu, bi bili podatki tudi brez spremembe obračunskega sistema težko primerljivi.

Posebno področje v obračunskem sistemu je revalorizacija, ki se je menjala z vsakim obračunom. Revalorizacija, ki je obveljala za zaključni račun je predpisana v nekoliko omiljeni obliki, tako da ni potrebno v celoti nadomeščati vseh stroškov revalorizacije. Tako smo v zaključnem računu pokrili vso obvezno revalorizacijo in en del neobvezne revalorizacije, medtem ko smo velik del revalorizacije prenesli za pokrivanje v letošnje leto. Ta del nepokrite revalorizacije znaša 18.238.190 din. Podjetje je tako poslovalo pozitivno. Če bi morali pokrivati vso revalorizacijo, bi imeli izgubo. Zato se bo treba letos bolj potruditi za izboljšanje poslovnega uspeha, ker smo rezerve pri obratnih sredstvih, ki smo jih imeli prejšnja leta porabili. Letos nam že grozi nelikvidnost.

Lesna industrija nam plačuje les veliko slabše kot v letu 1989. Vendar naše terjatve vsaj ne propadajo, ker je inflacija veliko manjša.

Moramo pa najemati pri bankah kratkoročne kredite za svoje normalno poslovanje. Zato je potrebno poiskati vse notranje rezerve v organizaciji dela in pri proizvodnji, da bomo lahko s svojim dohodkom pokrili vse obveznosti iz preteklega leta, letošnje obveznosti in ustvarili minimalno akumulacijo.

Milan Dragišič

POSLOVNI USPEH GOZDNEGA GOSPODARSTVA NOVO MESTO
v obdobju od I-XII.1989

Zap. št.	Elementi	GG SKUPAJ
1.	Prihodek skupaj	681.260.499
-	poslovni prihodki	614.534.291
-	prihodki od financiranja	59.233.301
-	izredni prihodki	7.492.907
2.	Odhodki skupaj	559.602.867
-	poslovni odhodki	556.619.135
-	odhodki financiranja	225.356
-	izredni odhodki	2.758.376
3.	Pokritje revalorizacije iz poslovnega rezultata	57.477.057
4.	Bruto dobiček (1-2-3)	64.180.575
5.	Izguba v poslovnem letu (2-1)	-
6.	OD v realiziranih proizvodih	157.446.010
7.	Ustvarjeni dohodek (4-5+6)	221.626.585
8.	Kritje izgube iz prejšnjih let	-
9.	Udeležba drugih v skup.doh.	-
10.	Realizirani OD, ki se ne vtevajo v davčno osnovo	75.999.709
11.	Dobiček (7-8-9-10)	145.626.876
12.	Davki in prispevki	44.558.491
13.	Akumulacija	8.857.901
-	del za družbeni kapital	8.726.553
-	del za rezerve	131.348
-	real.O.D nad OD, ki se všt.v dav.	81.446.301
14.	Skupna poraba osn.	10.764.183
-	stanovanjski del	10.000.000
-	za invest.iz sk.porabe	764.183
15.	nenadomeščeni znesek revaloriz., ki se prenese v nasled.leto	182.381.911

Rekreacija delavcev GG Novo mesto

V marcu se je končala zimska rekreativna liga v odbojki. Nastopilo je 12 ekip, med njimi tudi ekipa GG Novo mesto. V močni konkurenci je ekipa naše delovne organizacije, v kateri igrajo pretežno mladi in malo izkušeni igralci, dosegla 11. mesto, kar je lep uspeh. Za odbojkarsko ekipo GG Novo mesto so igrali: Stane Žunič, Jože Kovačič, Sašo Vilič – (DSSS), Andrej Mikec, Vlado Pavc, Roman Zaletelj, Sandi

Kavšček, Borut Tavčar – (TOK Gozdarstvo Novo mesto) in Bradač – (TOZD Gozdarstvo Strazha).

Maja se bodo pričele tudi poletne DŠI občine Novo mesto. Gozdno gospodarstvo je prijavilo udeležbo v naslednjih športnih panogah: mali nogomet (tekmovalje bo 17. maja), odbojka (10. maja), košarka (7. junija), tenis (29. – 31. maja), streljanje (10. maja) in šah (7. junija).

Vsi, ki bi radi tekmovali, naj se javijo tov. Vladu Pavcu, ki bo selektor športnih panog (TOK Gozdarstvo Novo mesto, telefon: 21–136).

Borut Tavčar

Ponovno srečanje kegljačev

Na pobudo GG Postojna je bilo srečanje kegljačev štirih gozdnih gospodarstev, tokrat v Cerknici. Tekmovanja se je udeležila tudi ekipa GG Novo mesto. Na štiristeznem kegljišču v Cerknici je bilo najprej tekmovalje v disciplini 4 x 50 lučaje s štirimi tekmovalci, potem pa borbene igre z osmimi igralci na tri lučaje.

REZULTATI – 4 x 50 lučaje: 1. GG Postojna 806 podrtih kegljev, 2. ZKGP Kočevje 788, 3. GG Brežice 755, 4. GG Novo mesto 721 (Fink 167, Dragan 167, Pucelj 192, Goleš 195).

Borbene igre: 1. ZKGP Kočevje 512, 2. GG Postojna 412, 3. GG Novo mesto 389 (Dragan, Fink, Mazovec, Sašek, Goleš, Volf, Dular, Pucelj), 4. GG Brežice 371.

Skupni zmagovalci turnirja je ekipa ZKGP Kočevja, med posamezniki so dobili medalje in praktične nagrade: Gornik (Postojna), Rački (Kočevje) in B. Mlakar (Postojna).

Vodja naše ekipe Janez Rustja je predlagal organizacijo srečanja med podjetji v Novem mestu, in sicer na obnovljenem kegljišču na Loki.

Niko Goleš

Redčenje v nasadih Smrečnik – Komarna vas – Štale

Do odločitve, da se začne pogozdovanje v okolici nekdanjih kočevskih vasi, je prišlo po devetnajstih letih, od kar so njihovi prebivalci zapustili svoje domove. Hiše so propadle, njive, košenice in pašnike, obkrožene z gozdovi, pa je začelo zaraščati pionirske drevesne vrste in grmovje. Kmetijska zadruha, kasneje pa tudi zasebniki, so nekaj časa kosili travnike, vendar vsako leto manj, dokler niso večino zemljišč pre-

pustili naravnemu zaraščanju. Ker se kmetijsko izkoriščanje ni izplačalo, so gozdarji menili, da je pogozditev gospodarnejša kot postopno zaraščanje.

S pogozdovanjem na Smrečniku se je pričelo leta 1959. Vodja gojenja pri GG Novo mesto je bil tedaj Danijel Adamič, delo na terenu pa sta neposredno vodila poleg upravitelja še takratni pomočnik na gozdni upravi Črmošnjice Jože Fabjan in logar Franc Knez. Delo je z-

animanjem spremljal in ga spodbujal s svojimi nasveti tudi inženir Igo Kraut, takrat zaposlen pri urejanju gozdov.

Franc Knez se spominja, da je bilo delo zlasti v začetku težko. Motorne žage še niso bile v vsakdanji rabi, kot je to danes, pri pripravi tal so delavci uporabljali še ročne žage in sekire. Pogozdovale so sezonsko zaposlene delavke in stalno zaposleni delavci. Kopali so precej velike jamice (40 x 40 cm), vsaka pa je bila pognojena s hlevskim gnojem (3 kg za jamico), ki so ga delavci znosili na nosilih. V veliki večini je bila posajena smreka, ki je pokazala najboljše rezultate, ter macesen, nekaj malega pa zelenega bora in duglazije. Načrtovana površina je bila pogozdena v štirih letih (1960–1963). Tako so nastali še danes obstoječi odseki: 52 c, 47 b, 65 c v skupni površini 71 ha. Za zeleni bor je bilo ugotovljeno, da rastišče ni primerno. K sreči je bilo to le poizkus na majhni površini, približno na enem hektaru. Z macesnom je bilo drugače. Večji del nasada leži (n. v. 660–730 m) v kotlini, z mraziščem na dnu, vse polno je manjših in večjih vrtač. Macesen, sajen po teh vrtačah, je slabo uspel, bolje pa na pobočju. Sajen je bil tudi pregosto, in sicer 3500 sadik/ha. Obstaja podatek, da je bilo v letu 1962 posajenega 24.300 sadik macesna, do danes se ga je obdržalo le okoli 20 odstotkov in še ta je zelo slab. Po 27-ih letih je v 3 ali 4 debelinski stopnji, le ponekod na pobočju v 5 ali 6. Samo za primerjavo naj povem, da je bilo istočasno ob nekdanji črmošnjiški šoli posajeno 5 macesnov, ki so sedaj debeli 25–35 cm.

Macesen in zeleni bor je precej močno poškodovala divjad, zlati v času mladja in gošče, saj ima tod idealne razmere za življenje in še danes ima v njem svoj paradiž. Pogoste so bile poškodbe od jelenjadi in srnjadi na vršičkih sadik, kasneje pa tudi odragnine. Seveda gozdarji niso stali križem rok in so tako precej uspešno uporabljali zaš-

čitna sredstva. Okoli macesnovih vršičkov so ovijali aluminijsko folijo, vršičke zelenega bora pa so premazali z arbopinom.

Kljub vsemu pa je, v celoti gledano, nasad kar dobro uspeval; kako tudi ne bi, kajti bil je vseskozi zelo dobro negovan. Od same sadnje dalje so se nato vrsto let opravljala naslednja dela: okopavanje, prašenje, dognojevanje, popraviljanje sadik – zaradi zmrzali tal, obžetev in čiščenje. To je vse skupaj predstavljalo precejšnje izdatke. Obstaja podatek, da so znašali stroški del od leta 1960 do 31. decembra 1962: 14.628.182,– din, povprečen zaslužek sekača pa je znašal 30.000,– din. Kje smo sedaj, lahko kaj hitro izračunamo, če vse preračunamo v današnje konvertibilne dinarje.

Prvo redčenje

V 90-ih letih smo pričeli s prvim redčenjem. Splošna ugotovitev pa je, da nekoliko prepozno. Prepozno zato, ker so se osebki, ki naj bi jim po principu pozitivne selekcije pomagali z odstranitvijo direktnih konkurentov že prebili v zgornji sloj, konkurenti pa so zastali in ponekod že propadajo. Tako prihaja v poštev v veliki večini načelo negativne selekcije, kajti na vsej površini so ostrejšje zime z veliko snega prizadele nasad s številnimi poškodbami. Snegolomi so bili zlasti pogosti v vrtačah. Zaradi pregoste sadnje je sklep krošenj zelo gost in nepretrgan, tako da je težak sneg polomil ponekod 2–3 are mladja. Snegolomi so se začeli že zelo zgodaj, tako da se je ponekod pojavilo že novo naravno mladje. Tako opazimo nekako dvoslojnost, v zgornjem sloju so posamezni redki osebki spodaj pa mladje ali gošča.

V letih 1988 in 1989 smo predredčili 24 ha nasadov, pridobili smo 1321 m³ brutto mase – to je 55 m³ po hektaru. Morda se komu zdi to veliko, vendar naj

(Nadaljevanje na 4. strani)

V vrzelih se je bujno razrasla leska, ki bo pripravila prostor za bukev in druge listavce. (Foto: Viktor Turk)

Pogled na osrednji del nasada pri Smrečniku. (Foto: Viktor Turk)

omenim, da so ponekod ostali ob pripravi »koši«, ki so zelo slabe kakovosti, obenem pa so zelo ovirali rast in razvoj okolnih osebkov, tako da jih je bilo potrebno odstraniti. Les spravljamo s konji do glavne vlake, od tam do kamionske ceste pa s traktorjem IMT.

Splošna ocena vodje službe za gojenje pri GG Novo mesto je, da so načini odkazila in izvajanja del dobri. Pripomba je, da je bilo na primerih, kjer bi se lahko izvajalo načelo pozitivne selekcije, to premalo očitno, oziroma izločanje direktnih konkurentov ni bilo povsod dosledno. Moram poudariti, da je pri našem tozdu bilo to redčenje nasadov iglavcev prvo in kakšnih predhodnih izkušenj nismo imeli, zato smo bili pri odkazilu nekoliko nesigurni. Potrebno je tudi omeniti posebnost sestoj kot monokulture in prisotnost listavcev. Le-

teh je v celoti gledano izredno malo, pa še ti so zelo slabe kakovosti. Pri odkazilu smo posamezne osebke upoštevali in jih puščali, predvsem bukev, javor in brezo. V nekaterih, predvsem vrzelastih predelih je še vedno veliko leske, ki pa smo jo odstanjevali le, če je šlo za reševanje posameznih dreves.

V letu 1990 načrtujemo skupno 18 hektarov redčenja, odkazane pa je 890 m³ brutto lesne mase. Glede na to, koliko je že dosedaj urejenega, predvidevamo, da bo nasad Smrečnik-Komarna vas, Štale prerediti v letu 1993.

Ko zaključujem, naj povem še to, da imamo v enoti Črmošnjice še veliko umetno obnovljenih površin, katere bo potrebno v bližnji prihodnosti urediti. Izkušnje, ki si jih pridobivamo v že dosedaj opravljanem delu, nam bodo zelo koristile pri nadaljnjem delu, ki bo opravljeno še bolj strokovno.

Viktor Turk

Objavljamo članek, ki je lani avgusta izšel v Dolenjskem listu, in dodajamo nekaj misli, ne da bi ugovarjali profesorjevim ugotovitvam, temveč da bi pojasnili naše namere in razmere, ki so nas pri delu vodile.

Jelka je domorodka, smreka tujka

Ob kritiki dolenjskih gozdarjev pojasnjuje za naš list strokovne vidike prof. dr. Dušan Mlinšek – Dokazano je najboljši negovan mešan gozd

V 32. številki Dolenjskega lista je na pisnih bralcev v svojem prispevku Rado Vouk obtožil dolenjske gozdarje pretirane uvažanja smreke na to območje, kar naj bi škodilo tlem, lahko pa bi povzročilo tudi klimatske spremembe. Priznana gozdnega strokovnjaka prof. dr. Dušana Mlinška smo povprašali, kaj o tem meni sodobna gozdarska stroka.

»Dolenjski gozd po naravi iglavcev ne pozna, razen na Rogu v višjih legah in tam v glavnem le jelko. V nižjih legah najdemo jelko naravno le v okolici Dolenjskih Toplic, kjer so talne razmere nekoliko drugačne. Naravno gledano je zelo problematično vnašati iglavce, čeravno so mogoče gospodarsko zelo zanimivi. Zadeva je zelo tvegana iz več razlogov. Listavec je po naravi tako vitalen, da je velika nevarnost, če se z vsajeno smreko posebej ne trudite, da jo bo prerasel. In dostikrat taka pomoč smreki več stane, kot pa potem smreka več da. Drugo hudo problematično je, da iglavce, ki jih vnesete v te klimatske razmere, ponavadi lomi sneg. Ni nujno, da se to zgodi, ko je sestoj še mlad, lahko šele čez

deset, dvajset ali štirideset let, in ravno v času, ko boste največ pričakovali od tega drevja, vam ga bo narava zmajčila. Se pravi, da je tudi kalkulacija lahko zelo nepremišljena. Če pa spodbujamo čiste iglavce, kot je bilo to na Vahti, pride v poštev še degradacija tal. Če smreko le primešate listavcem, degradacija tal komaj pride v poštev, v čistih sestojih pa je lahko zelo opazna. Torej je cela vrsta dejstev, ki na koncu pripelje do spoznanja, da se splača s tistimi vrstami, ki so tu rastiščno doma, malo skrbnejše delati in jih negovati pa na ta način malo več dobiti, kot pa se iti tvegano gospodarstvo z iglavci. Če rečem iglavci, mislim predvsem na smreko, pa tudi na bor.«

In kaj bo sedaj z jelko?

»Jelka je tukaj doma, predvsem v višjih legah, tam pa jo sedaj po vsej Evropi pobira, zadnja leta hudo tudi pri nas, vendar se ji ne smemo odpovedati. Moramo jo ohranjati, da bi je sedaj ne zgubili, saj jo bomo, ko se bo ozračje očistilo, zopet rabili.«

So dolenjski gozdarji doslej z iglavci napak ravnali?

»Ne smemo delati krivice novomeškemu gozdarjem. Svoj čas so sicer zelo vsiljevali smreko, vendar je bilo tisto delo narejeno res v najboljši veri in v prepričanju, da je smreka tista, ki naj popestri ta prostor, tako ekonomsko kot ekološko. To so bili pač malo katkoročni računi, priznati pa je treba, da je bilo delo narejeno z vso pedantnostjo, skrbnostjo, zavzetostjo in požrtvovalnostjo, brez špekulacije.«

Kdaj pa je smreka prišla na Dolenjsko?

»Zgodovino premalo poznamo, domnevamo pa, da tedaj, ko se je pričela razvijati železarska industrija na Dvoru in drugod, pa so zaradi porabe silnih količin energije sekali na Rogu frate, na poseke pa so vnašali smreko. V nižje lege, v kmečke gozdove, je prodirala počasi. V višjih legah, na Podstenicah, se je smreka zaradi drugačnih rastiščnih razmer kar obnesla. Po vrtačah bi bila tudi po naravi tam, če ne bi bila bukev tako vitalna.«

T. Jakše

Spraševal sem se, ali je h gornjemu pogovoru smotrno kaj dodati, še posebno ker je profesor po ugotovitvi, kako zgrešeni so nasadi opozoril, da do novomeških gozdarjev ne smemo biti krivični: »ker so delali v najboljši veri... z vso pedantnostjo, skrbnostjo, zavzetostjo in požrtvovalnostjo, brez špekulacij.« (Špekulacije?)

Novomeško gozdnogospodarsko območje je po iglavcih med tremi najrevnejšimi območji v Sloveniji. Manj iglavcev kot novomeško, ki jih ima po zalogi okoli 29 odstotkov, jih imata le brežiško in kraško (po 19 odstotkov). V teh 29 odstotkih pa ni zajeta samo smreka, temveč v znatni meri tudi jelka in nekaj malega drugih iglavcev.

Pomanjkanje iglavcev se je kazalo tako pri domači porabi kot v lesni industriji, še posebno pa potem ko so prenehala dobavljati les iglavcev tovarni papirja in celuloze v Krškem z iglavci najbogatejša območja kot na primer slovenjgrajsko, kjer znaša delež iglavcev v zalogah lesa kar 89 odstotkov. Zato je razumljivo, da je za pogozdovanje z iglavci prispevala tudi tovarna iz Krškega. To je bil gospodarski interes pogozdovanja, ki smo se ga lotili s prepričanjem, da v pretežno listnati Dolenjski ne bo škodilo nekaj več smreke, še posebno ob tem, da jelka, čeprav domorodna, tako hitro propada.

V knjigi Gozdovi na Slovenskem piše: »V Sloveniji porabimo letno okoli 8,5 milijona sadik za dopolnjevanje v gozdu, in sicer 6 milijonov smreke, 2 milijona drugih iglavcev in 0,5 milijona listavcev. Ker pa se

povsod po Sloveniji poljedeljske površine naglo in na veliko zaraščajo, in sicer z gospodarsko manj vrednim rastlinjem, je treba tudi te površine pogozdovati, zato bo potrebno v Sloveniji v bodoče za pogozdovanje ok. 20 milijonov sadik na levo.« (Citat iz članka prof. dr. Dušana Mlinška). In kaj smo naredili. Mnogo manj.

Toliko sadik v enem letu v Sloveniji nismo nikoli posadili (K sreči?!). Novomeško območje zajema okoli 8 odstotkov slovenskih gozdov. Če bi v tem razmerju porazdelili 20 milijonov sadik, bi jih torej na območje prišlo 1,6 milijona, to je približno toliko, kot smo jih največ posadili v enem letu. Kasneje smo jih znatno manj, v zadnjih letih pa smo pogozdovanje zmanjšali na eno tretjino tedanje površine. Če bi hoteli izpolniti predlagani načrt (20 milijonov sadik na leto), bi seveda na novomeško območje sodil znatno večji delež (več od 8 odstotkov) sadik, zaradi neizkoriščenih zemljišč, močno poslabšanih gozdov zaradi nadpovprečno intenzivnih sečenj v t. i. planskih letih pa tudi zaradi velikega deleža listavcev. Manj kot bi kazalo razmerje površin območij pa bi pogozdovali tam, kjer so iglavci zastopani s 60 in več odstotki v skupni zalogi lesa.

Zemljišč, ki so se nam slabo izkoriščena ponujala, pa je bilo na Dolenjskem veliko: razseljeni Kočevski Rog, malo poseljena Bela krajina in marsikje za kmetijsko obdelavo manj primerna tla na ožjem Dolenjskem. Skupaj s kmetijci smo določili meje med zemljišči, namenjenimi gozdarski in kmetijski uporabi. (Danes je marsikje, takrat kmetijstvu namenjeno zemljišče, poraščeno z grmovjem in pionirskimi drevesnimi vrstami). Sestavili smo popis za pogozdovanje v poštev prihajajočih zemljišč, ki jih je seveda veliko več kot je bilo osnovanih nasadov.

Prilabili smo načrte, pri načrtu za nasade v Beli krajini pa je sodeloval tudi Gozdarski inštitut Slovenije. Sicer pa so se gozdarji v Ljubljani za naše delo zanimali in nas spodbujali. (Tisti, ki niso, bodo ob ujmah pač mirneje spali.) Podobno so snovali nasade tudi na postojnskem, kočevskem, brežiškem in drugih območjih. Pogozdovali smo v grmiščih in na za kmetijstvo manj primernih zemljiščih, nikjer pa nismo spreminjali mešan ali vsaj kolikor toliko dobrih listnatih gozdov v nasade. Zdelo se nam je gospodarno zemljo vključiti v proizvodnjo. Dolenjska ni tako bogata, da bi tako možnost lahko zanemarila brez škode.

Seveda čisti nasadi smreke niso najboljša rešitev, so pa ob nezanemarljivem donosu lesa

tudi možna pot do postopnega prehoda v mešane gozdove, podobno kot smo na Krasu črni bor smatrali (menda to še velja) za pionirsko vrsto, ki naj bi omogočila razvoj listavcev. V pretežno listnatem okolju to ni zmotno pričakovanje. Sicer pa je pri čiščenju in negi nasadov že več let v veljavi navodilo, da strežemo predvsem posameznim mladikam listavcev, pa čeprav na škodo posajenim smrekam.

Zelo verjetna je trditev, da bo škodo v nasadih delal sneg (pa tudi veter, žled ali kaka druga ujma) čez deset, dvajset ali štirideset let. Na čim daljšo dobo je raztegnjena napoved, toliko bolj verjetna je. Na Dolenjskem smo imeli snegolome, vetrolome, žled in druge ujme, čeprav ne zelo obsežnih poškodb. Sedaj naj bi nas pestil strah za nasade deset, dvajset, trideset, štirideset let. Za kazen čim dalj.

Koliko je kalkulacija o gospodarnosti nasadov nepremišljena, bo pokazal čas, pa tudi študija, ki jo o izkoriščanju lesa iz redčenj pripravlja gozdarski inštitut v Ljubljani. Poznam npr. nasad star šestdeset let, ki je preživel marsikatero ujmo, se ob snegolomih razredčil in dal precejšnje vmesne užitke, pa je še kar primerno gost in še vedno prirašča. Poleg lesa pa ne smemo zanemariti tudi več vrednih posrednih koristi, ki so gotovo večje kot posredne koristi grmišč.

Za bralce Dolenjskega lista, ki jim pojavi in škode v gozdovih niso podrobneje poznani, ne bi bilo odveč povedati, da škode po vremenskih ujmah ne zadevajo samo nasadov, temveč tudi prirodne gozdove. Primeri za to so številni. To nam npr. pričajo snegolomi na Pokljuki, vetrolomi na kranjskem območju in na stotine tisočev kubikov polomljenega lesa v negovanih bukovih gozdovih na Tolminskem. Torej, ne samo v nasadih in ne samo v gozdovih iglavcev in celo v vzorno negovanih gozdovih.

Kako daleč je s poslabšanjem tal v nasadu na Vahti, ne vem. Morda bodo o tej zadevi povedali kaj pedologi z gozdarskega inštituta, ki to raziskujejo. Vendar dvomim, da bi se dalo soditi o tem v tako kratki dobi. Zanimiva bi bila primerjava tal v grmiščih in v nasadu.

Gozdarje čaka naloga spremeniti čiste nasade iglavcev v mešane gozdove. Ko bodo redčili ali sekali poškodovane iglavce, bodo morali pospeševati listavce, da bi vzgojili zdrav mešan gozd. Če tega ne bi uspeli narediti, ne bo težko pristati tam, kjer smo začeli: pri grmiščih. Vmes pa bodo pridobili precej za gospodarstvo potrebnega lesa. Nekaj so ga že.

Jelka je domorodna, toda izginja. Zakaj je ne bi vsaj deloma

nadomestila smreka, čeprav zgodovine njenega širjenja ne poznamo dovolj? Za širjenje jelke smo se na Dolenjskem veliko trudili s posredno premeno, kjer se je v grmiščih in zlasti ob robu gozdov pojavljalo jelovo mladje in s setvijo semena, ki smo ga včasih pridobivali zelo veliko. Žal ima jelka hude nasprotnike v divjadi in v onesnaženem zraku.

Skrb za pomlajevanje in pogozdovanje pa je le del dela, ki ga opravljajo gozdarji na Dolenjskem. Z nego gozdov, ki jih je v primerjavi z nasadi veliko več, od pomladitve do zrelosti povečujejo kakovost in vrednost lesa, pa tudi druge njihove še pomembnejše posredne funkcije.

Vesti iz Trebnjega:

– V začetku januarja smo obiskali upokojece, le-teh je sedaj pri naši TO osem

– 22. januarja se je na naši TO zaposlil pripravnik, inženir gozdarstva Jože Smolič, ki bo po končani pripraviški praksi prevzel dela revirnega gozdarja na področju Velike Loke. S to okrepitvijo imamo pokrita vsa štiri revirna vodstva, kar naj bi zadostovalo za strokovno pokritje vsega terena naše TO.

– Skupaj z uredniki smo pričeli obnovo gozdnogospodarskega načrta za GGE Trebnje I. Projektantska dela bo prevzel vodja toka, pri terenskih delih pa bodo sodelovali Martin Bele, Dušan Pirc in Sašo Vilič iz DSSS.

– V februarju in marcu nas je večkrat obiskal medobčinski gozdarski inšpektor dipl. inž. Jože Kruljac. Vzrok večnamenskega obiska je bil pritisk slovenske kmečke zveze, ki je gozdarjem očitala pospešene sečnje v družbenih gozdovih. Gozdarski inšpektor je ugotovil, da je letni načrt usklajen z načrtom sečenj v GGE. Pregled nekaterih parcel v KO Velika Loka, pa je potrdil, da v njih letos sploh ni predvidenih sečenj, v večini parcel pa jih tudi v zadnjem desetletju ni bilo, čeprav bi iz gojitvenih potreb bile upravičene. Tako lahko mirno ugotovimo, da smo delali po načrtu in da vsaj na našem področju nismo pustili gozdov. Če pa upoštevamo še naša prizadevanja pri gradnji cest in pri gojenju gozdov, lahko rečemo, da so očitki marsikje neutemeljeni.

– Glede na ugodno vreme bi bilo pričakovati, da bo tudi letošnji odkup enak lanskoletnemu. To pa se letos ne uresničuje. Predvsem je padel odkup tankega lesa iglavcev, nekaj pa je k zmanjšanju pripomogla tudi dokaj živa politična dejavnost in manjša plačilna zmožnost gozdnega gospodarstva. Vendar vseeno lahko ugotovimo za naše področje, da bo odkup in prodaja v prvem četrtletju v mejah normale, kar je bilo značilno tudi za leta nazaj. Težko pa je predvideti, kaj bo prinesla jesen skupaj z novo zakonodajo. Pri vsem tem

pa nas mora skrbeti struktura sečenj in s tem tudi proizvodnja, kajti če zaradi velikih stroškov z lastnimi delavci ne bomo izdelovali drv, najbrž tega ne bodo nadomestili lastniki gozdov, kar pomeni ob normalnem odkupu, slabšanje kakovosti in debelinske strukture že tako osiromašenih kmečkih gozdov.

– Na žagi Velika Loka se trudimo, da bi razrezali čim več lesa za prodajo, tako da žaga že vse tri mesece obratuje v dveh izmenah. Čeprav se razmere na trgu čedalje bolj zaostrujejo, smo vseeno uspeli prodati nekaj več kot 800 m³ rezanega lesa, kar nam pomeni 43 odstotkov prihodka v primerjavi z vrednostno prodajo odkupa. S to količino smo nekaj pod lansko, vendar moramo biti glede na razmere, ki vladajo na trgu, tudi s tem zadovoljni.

– Zaradi ugodnega vremena smo se tudi pri opravljanju gozdnogojitvenih del v zasebnih gozdovih približali 30 odstotkom načrta, ob tem da nas zaradi pomanjkanja sadik vsa pogozdovanja čakajo v jeseni.

– S 1. marcem smo pričeli s klasi-ranjem gozdnih lesnih sortimentov. Na začetku je bilo zaradi nekaj več

dela malo negotovanja, vendar se bomo tudi pri našem poslovanju morali privaditi na zahteve tržišča, ki bo zahtevalo čedalje boljše kakovost tudi pri izdelavi gozdnih lesnih sortimentov. Zato se bomo morali verjetno sprijazniti tudi z zniževanjem cen.

– Trije naši sekači in en traktorist nestrno čakajo, kdaj pride sporočilo za odhod v ZRN, kjer naj bi delali pri pospravljanju vetroloma. S tem bomo ob zmanjšanem obsegu del (v gojenju in izkoriščanju) lažje reševali presežek delovne sile.

– Februarja smo opravili teste iz varstva pri delu za naslednje profile: revirne gozdarje, sekače, traktoriste, delavce na žagi in na skladišču.

– Da bi zmanjšali stroške in presežek delovne sile, smo tudi v naši TO začeli prodajati osnovna sredstva. Prodali bomo oba traktorja, traktorista pa bosta kot kooperanta še naprej spravljala les pri naši TO.

– Nezadovoljstvo z osebnimi dohodki je bilo čutiti tudi na naši TO, vendar so naši delavci z razumevanjem sprejeli sklepe, ki jih je predlagal strokovni kolegij skupaj s sindikatom.

Andrej Kastelic

Pohvale in nagrade vredno

Podiranje obviselih dreves s posebnim vozičkom

Pri tozdu gozdarstvo Črnomelj zadnja leta veliko redčimo nasade iglavcev. Pri podiranju drevesa je v gostih sestoju težko podreti drevo na tla. Odnajanje ali vlačenje podžaganega obvislega drevesa od panja je vedno težko in zamudno delo. Na pobudo našega delavca Vinka Vraničarja, ki si je že pri delu v Nemčiji napravil primeren voziček, nekakšen kolesni vzvod, da je z njim lažje dvignil in odpeljal obviselo drevo od panja, smo se dogovorili, da napravi takšen voziček tudi za nas. Zaradi spodmikavanja enega samega kolesa pri dvigu in težjega uravnavanja je sedaj napravil voziček na dveh kolesih, ki ga prikazuje priložena fotografija. Delavci v skupini Vraničar in Komarov so pohvalili voziček, saj jim pomaga lažje in hitreje spraviti drevo na tla. Uporaben je tudi

še pri drevesih s premerom 25–30 cm na panju.

Voziček je priročen, ne pretežak. Kolesa so velikosti samokolnice, razdalje nad kolesi okoli 95 cm in ga lahko prevajamo v kombiju, primeren je za premikanje po terenu strmine do 10°, z njim se veliko lažje določi oziroma opravi usmerjeno podiranje.

Do sedaj je bil voziček uporaben kot pripomoček za lažje delo, niso bili pa zbrani in analizirani normativi časa in eventualni popravki norme, kar bi bilo v bodoče zadeva strokovne presoje.

Voziček priporočamo vsem tozdom in tokom, saj so stroški nabave minimalni, pri izvajanju redčenj, zlasti iglavcev, pa veliko pripomore k lažjemu in uspešnejšemu delu.

Jože Rade

Voziček za spodnjanje in spravilo dreves v gostih sestoju, ki ga je napravil Vinko Vraničar. (Foto: Jože Rade)

Časi in ljudje se spreminjajo

Kako čudni smo včasih ljudje. Brez upravičenega razloga se pogosto krčevito držimo zastarelih navad, včasih zaradi tradicije, najbolj pogosto pa zaradi nezaupanja do vseh novotarij. Na nove pridobitve gledamo iz nepravice zornega kota. Res pa je tudi, da naglica ni nikdar dobra in da še vedno velja pravilo, dvakrat premisli in enkrat stori. Zabavno je danes brati, kakšne čudne pomisleke so imeli v preteklosti ljudje do nekaterih tehničnih novosti, kot so na primer vlak, avto, letalo. Tudi gozdarji nismo nič drugačni. Kar pogledjmo.

Vozovi

Včasih je delalo v naših gozdovih precej več voznikov konjskih vpreg kot danes, ko je pravzaprav konj pri prevozu lesa že povsem izginil. S konjskimi vpregami se vozijo le še tisti vpeniki, ki spravljajo les s konji. Nekoč so to bili v glavnem pogodbeni vozniki, to je kmetje, ki so z nami občasno sklenili pogodbo o spravi ali prevozu. Vsi pa so imeli vozove »šinarje«, to se pravi take z navadnimi, z železnimi obroči okovanimi kolesi. Pa je prišel dan, ko je gozdno gospodarstvo Novo mesto sklenilo, da bo treba preiti na vozove »gumarje«. Tudi v Podturnu so zato sklicali sestanek vseh prizadetih v dvorani gasilskega doma in delegacija iz direkcije je prišla povedat, kako bo odslej. Nič ni pomagalo prepričevanje, da gumar manj uničuje ceste, da je voznja hitrejša in prevoz lažji. Pravi, da je bilo kot v sršenjaku. Vozniki niso hoteli niti slišati, da bi nabavili nove vozove ali pa vsaj kolesa. »Če so za doma dobri stari, bodo menda tudi za hosto,« so kričali. Tedanji direktor gozdnega gospodarstva Novo mesto Dušan Mulej sploh ni prišel do besede in razjarjeni možaki bi ga skoraj odnesli skozi vrata. Sestanek je bil kmalu, kot se temu reče, razbit. Delegacija voznikov se je šla pritožiti na okraj s predsedniku Viktorju Župančiču. Podpore pa tam ni bilo... No, tako nekoč. Kako je z vozovi danes, vemo.

Motorne žage

Bil sem še pri kmetijski zadrugi Dolenjske Toplice, ko so se leta 1962 pojavile prve motorne žage. Tudi mi smo nabavili tri ali štiri tipa joby in jih dali delavcem. Nismo hoteli zaostajati za »gozdno« v Podturnu. Kako smo se namučili že s prebiranjem navodil! Vsi tisti, ki

smo pred letom 1960 končali visoke ali srednje gozdarske šole, smo o motorjih bolj malo vedeli. Potem je inženir Danilo Kure, ki se je z njimi srečal na praksi na Norveškem, priredil pri gozdnem gospodarstvu prve tečaje za ravnanje z motornimi žagami. Pa smo še mi naše fante iz Praproč in Mrašvega priključili zraven. Kljub temu je šlo podiranje slabo od rok. »Ne maramo motorj, kar sami jih imejte. Z navadnimi ameriškimi napravimo več,« so protestirali vrli fantje. Kako pa tudi bi, ko pa je delo potekalo takole: Eden je žagal, dva pa sta stala poleg, ga gledala in komentirala. Potem so se vsi družno s sekirami spravili nad podrti drev. Švedski način obvejevanja se je pojavil mnogo kasneje.

Pa te stalne okvare. Nihče ni bil več niti najmanjšega popravila. Vsako pokvarjeno motorjo smo morali nesti v Ljubljano. Kombijev ali kakšnega drugega primerne prevoznega sredstva vsaj pri zadrugi za to ni bilo. Dal si motorjo enostavno na rame pa hajdi na avtobus z njo. Podjetje Agrostroj, kjer je bil servis, je bilo v Kosezah, takrat še izven mesta in daleč od zadnje avtobusne postaje. Seveda je bilo treba po popravljene žage priti še drugič. Ne morete si misliti, kako sem bil nekoč ob taki priložnosti jezen, ko sem izvedel, da ni bilo motorji popolnoma nič, le šoba je bila malo preveč zategnjena.

Koliko izgubljenih delovnih dni! Zato so v začetku poleg motorke imele sekaške skupine za vsak primer s seboj za rezervo še navadno žago. Že čez leto dni ni nihče več podiral po starem. Kako so se v teh 27 letih spremenili tehnologija dela in normativi! Čudno bi pogledal danes tisti, ki bi mu rekel, naj vzame v gozd kar navadno dvoročno žago, če se mu je motorja pokvarila. Sedaj ima vsak sekač pri gozdnem gospodarstvu svojo motorjo, v priročnem skladišču pa jih je vsaj nekaj v rezervi.

Osebnih avtomobilov

Skoraj istočasno kot motorne žage so se pojavili pred našimi gozdnimi upravami prvi zasebni avtomobili. Pred letom 1962 so se naši gozdarji prepeljavali le z družbenimi motorji in mopedi. Ko sem se junija 1960 zaposlil pri Gozdarsko lesni poslovni zvezi (GLPZ) Novo mesto, na sektorskem vodstvu v Dolenjskih Toplicah, so mi že čez nekaj dni dali v uporabo star, močno zdelan moped TMZ. Na moč sem se ga razveselil. Takoj prvo soboto sem se odpeljal z njim po

avtocesti v Ljubljano. Sploh se nisem zavedal, da je to družbeno vozilo in da so zato zasebne vožnje prepovedane. Tudi o tem, kako je z vožnjo po avtocesti, si nisem bil na jasnem. Na vsakem večjem klancu sem ga rinil navkreber. Svojim kolegom v študentskem naselju pa sem le pokazal, kaj sem dobil. Pa so vsi mislili, da bom na terenu vrtil pedale na kakšnem biciklu. Nazaj grede, ko mi je neka dobra duša pokazala, kako se očisti svečka in prepiha šoba, je šlo že bolje.

Naši prvi osebni avtomobili so bili rabljeni volkswagni in seveda fički. Precej časa sta pred upravo v Podturnu samevali le dve vozili. Potem so se motorizirali še revirni gozdarji, manipulant v šoferji kamionov. Pešci, to se pravi večina, so grdo gledali, če si s svojim avtom vozil po službenih poteh. »S kilometrino odplačujejo avtomobile, za prihranek pa si bodo kupili novega,« se je šušljalo. V resnici pa bi sodelavci z avtomobili najraje žrebali med seboj, kdo bo vzel svoj avto za na tako slabo pot.

Tisti redki avtomobilisti po vaseh pa so imeli še druge naloge. Vozili so poroke, bolnike k zdravniku in porodnice. Dobro se spominjam, kako je nekdo kar šestkrat zapored peljal v porodnišnico in vsakokrat je bila deklica. Razširila se je vraga, da je vedno tako, kadar on pelje. Odslej je imel mir.

Potem so kupili avtomobile še drugi. Najprej najbolj marljivi sekači. Danes je že toliko »pločevine« raznih znamk pred upravo, da me redno vsak, ki prvič pride k nam, povpraša: »Ali imate morda kakšen sestanek?«

Zgodilo se je, da je moral nekdo od novejših šoferjev amaterjev na nek večdnevni tečaj v Novo mesto, ki se je pričel ob 13. uri. Po njegovem, neposredno nadrejenim sem mu sporočil, naj se pelje jutraj na delo na teren kar s svojim avtom, da ne bo pri vrnitvi težav za odhod na tečaj. »Kilometrino se prizna,« sem še poudaril. Takoj drugi dan je bil pri meni: »Premalo plačate po kilometru, da bi se vozil s svojim fičkom v Rog.« Kaj bi šele bilo, če bi imel težje vozilo, tako na primer, ki porabi kar 13 litrov goriva na 100 km. Spomnil sem se, da je bil on poprej tudi najhujši kritik takih prevozov. Seveda sva bila oba trmasta in rajši ni šel na tečaj, kot da bi za tako nizko ceno peljal s svojim avtom.

Nič več peš v gozd

Poglejmo, kako je bilo, ko smo leta 1965 dobili 15-sedežni kombibus TAM 2000 za prevoz na delo. Do tedaj so se naši Podturnčani tudi v najhujšem mrazu vozili v gozd na odprtih kamionih. Nanje so dali svoje bicikle, sami pa so se spravili za kabino.

Žalostno je bilo gledati te premrzle in drgetajoče ljudi. Po delu so se s temi svojimi vozili spuščali po roški cesti v dolino. Da ne bi šlo prehitro po klancih navzdol, so privezali in vlekli s seboj še kakšno težko jelovo vejo. Ceste so bile lepo pometene, v jarku pri upravi pa se je sčasoma nabral tak kup odloženih vej, da bi ga bil vodja naše destilarne eteričnih olj kar vesel.

Tisti brez biciklov pa so hodili peš, se vozili v kabinah tovornjakov ali pa kar na tovoru, kar je bilo sicer prepovedano. Zlasti še potem, ko se je nekoč na drugem ovinku roške ceste prevrnil kamion s hlodovino in z ljudmi na njej. Več ljudi je bilo poškodovanih, neka ženska pa je celo izgubila življenje.

Ko je kombibus TAM 2000 S prvič zapeljal delavce na teren, je bilo povedano, da se bo zaradi organiziranega prevoza na delo znižal terenski dodatek za 150 starih din. To je bilo napisano v pravilniku, ker druge gozdne uprave takega prevoza še niso imele in delavci ne bi bili v enakovrednem položaju. Takoj je nekdo prišel v pisarno povedat, da se že rajši vozi po starem, kot da se mu trga pri »terenski«. Zaradi teh nekaj dinarjev, ki bi jih dejansko zaradi podaljšanja učinkovitega delovnega časa takoj prislužil nazaj, bi bil torej pripravljen še naprej zmrzovati in izpostavljati nevarnosti svoje zdravje. Sledilo je prepričevanje in dokazovanje.

Danes vozita pri našem tozdu na delo v Rog dva avtobusa. Kombibusa TAM 2000 S je zamenjal OM borsani, tega 43-sedežni FAP dubrava, sedaj pa imamo 33-sedežni TAM 130 in 18-sedežni minibus TAM 80 ter dva kombija IMV. Delavci prihajajo na delo spočiti in neprezeblji. Vsi hočejo, da jih šoferji pripeljejo prav na delovišče, do drevesa. V kabino, k vozniku tovornjaka, še kdo prisede, na kason pa ne spraviš nikogar več. Prevoz je sedaj samoumevno brezplačen. Vse se je uredilo. No, res pa je, da tudi terenskega dodatka gozdarji že nekaj let nimamo več.

Ureditev prehrane

Na Podstenicah, 8 km od Podturna, so do konca leta 1972 imeli naši delavci iz drugih republik svoj »center«. Ni bilo elektrike in tekoče vode, niti ne kopalnice ali vsaj umivalnice, dnevne sobe, sušilnice za mokra oblačila, jedilnice ter stranišča v stavbi, kjer so spali. O, pač, zunaj hiše, onkraj blatnega dvorišča je stala lesena barakica, stranišče »na štrbunk«. Imeli so svojo kuharico, ki jim je pripravljala enolično, toda poceni hrano, postiljala je in prala perilo, skratka, skrbela zanje, kot je

(Nadaljevanje na 7. strani)

najbolj znala in mogla. Čeprav v skromnih higienskih in bivalnih razmerah so bili delavci kar zadovoljni. Vsaj na delo ni bilo daleč. Toda tisti, ki smo hodili malo okoli, smo lahko videli, kakšno imajo življenje delavci drugod. Koliko časa bi ti ljudje lahko vzdržali tako?

Adaptirali smo stavbo v Podturnu, ukinili menzo na Podstenicah in vse, razen kuharice (žena enega od tam stanujočih voznikov), preselili v dolino. Hrana je postala bolj pestra, dobili so svoj kombi za prevoz in v dnevni sobi se je oglašil televizor.

Ko je zaradi odpovedi kuharici in nastalega delovnega spora prišlo kasneje do obravnave pred sodiščem, sem tam lahko slišal pismeno izjavo vseh, da so bili s starim bivališčem zadovoljni in da bi bilo za večne čase lahko tako. Ko mlajša generacija teh delavcev danes godrnja nad hrano in kuharicami, se večkrat spomnim na te z vsem zadovoljne možake s Podstenic.

Zanimiv je tudi razvoj obratne menze v Podturnu, prve sploh pri našem GG-ju. S kuhanjem enolončnice smo pričeli leta 1966, in to v kletnem prostoru stanovanjskega bloka, kjer imajo današnji stanovalci sedaj kleti za ozimnico. Hrana je bilo potrebno plačati in zato abonentov ni bilo veliko. Nosili pa so jo delavci s seboj v termo posodah. Torej je morala biti skuhaná do 6. ure zjutraj. Veliko je bilo pripomb, da je postana.

Prvi poizkus, da bi ljudje dobili sveže skuhanó hrano na delovišče, smo napravili leta 1973. Domači mojstri so v dveh dneh napravili dva zaboja s pregradami za prevoz večjih termo posod. Ob poldnesi uri smo jih skupaj s plastičnimi skledami zapeljali na delovišče. Topli obrok je razdeljevala kuharica. Osebni pribor je vsak prinesel s seboj. Umazano posodo so potem pobirali ob vrnitvi ali pa celo šele pri odhodu domov, kar seveda ni bilo preveč higiensko. Takrat sečnje še niso bile koncentrirane in delavci so bili razpeteni na vseh koncih Roga. Zaradi novega načina dostave enolončnice odziv ni bil nič večji. Pač pa se je takoj prve dni na novo prijavil nek mladenič, ki je bil sam predstavljen po potrebi na oddaljeno delovišče. Nikdar poprej ni jemal tople hrane in vedno je bil proti. Sedaj pa je to storil iz kljubovalnosti. Res mu je uspelo, da smo kmalu s takim dostavljanjem posameznikom prenehali. Preveč je robantil voznik kombija, ko se je podal na dolgo pot do njega in godrnjal so drugi nad takim zapravljanjem časa in nad stroški za prevoz.

Danes je malica skoraj zastoj, saj dobimo za to regres, določen v sindikalni listi. Občasno je potrebno plačati le razliko, kadar so podražitve hitrejše, kot se poveča regres. Hrano vozimo v gozd v skupnih termo posodah in tam razdelimo v lične porcije, ki jih prinašajo delavci vsak dan od doma. Takemu načinu razdeljevanja hrane pa so se nekateri v začetku zelo zoperstavljali, ker niso hoteli prati posode doma. Težave so tudi, poslati koga za dalj časa v tak kraj, kjer ga šofer in kuharica, ki deli hrano, ne bosta obiskala.

Kot kaže, pa se v teh kriznih časih v gozdarstvu kolesa zgodovine obračajo, vsaj glede malice, nazaj. Rezijski stroški menze so zadnje čase zelo narasli, še bolj pa prevozi na teren. Razmišlja se spet o tem, da bi toplo malico delavci ponovno nosili pri odhodu na delo s seboj. Najdejo pa se tudi taki za ukinitve malice, ki bi takoj pristali na primerno gotovinsko nadomestilo. Tega mnenja so zlasti tisti, ki doma kaj pridelajo.

Traktorji, dvigala na tovornjakih

Lahko bi o teh primerih pisal še in še. Na primer, kako so bili sprejeti prvi traktorji za spravilo iz gozda, pa Timberjack, žičnica in nakladalne naprave na kamionu. Povsod so bile začetne težave. Ročno nakladanje hlodovine na kamion je spadalo med najtežja in najbolj nevarna dela v gozdarstvu. Zlasti še pri nas, saj je bilo v Rogu obilo debele hlodovine. Zadnje kose težke bukovine je bilo zato težavno spraviti po položnih legah in s »horuk metodo« na vrh visokega kamiona OM ORION. S humanizacijo tega dela za nakladalne skupine in uvedbo dvigal, najprej takih s kleščami in potem z nakladalnimi košarami, pa so na slabše prišli šoferji. Ti so med nakladanjem počivali, sedaj pa plezajo na kamion in sami upravljajo z nakladalnimi napravami. Pri vseh novotarijah v zvezi s kamioni je bilo v glavnem tako, da so vsi tisti, ki so prvi dobili sodobnejša vozila, bolje zaslužili. Kasneje smo normative popravili.

Traktorji IMT, ki sedaj spravljajo les, morajo biti ustrezno opremljeni, to se pravi z dvobenskim vitlom, kolesnimi verigami in predvsem z zaščitno kabino. Predpisano je tudi, da mora biti galusova veriga za pogon vitla zavarovana s ščitnikom. Ravno zaradi te zaščite pa so bile v začetku težave. Traktoristi jo niso hoteli naknadno pričvrstiti ali pa so jo kmalu odstranili. Ročica, ki dviguje in spušča odzivno desko, se po njihovem zatrdjevanju pogosto zadeva v to zaščito. Včasih se je zvila in se je zato deska zadevala

v gumo zadnjega kolesa. Stalno pritiranje in odstranjevanje pri popravilu pa jih je motilo. Odpor do te zaščite je bil še vedno tudi po tistem, ko je eden od traktoristov izgubil roko, saj ga je veriga v obratovanju zgrabila za rokar in jo potegnila notri. Končno je neki praktični traktorist po svoji zamisli dal v delavnici izdelati ustrezni ščitnik in vsi so ga posnemali.

Kmetje, ki občasno delajo v družbenih gozdovih, imajo vsi zaščitne kabine, kar jim pride prav tudi pri drugem domačem delu. Pogostoma beremo o nesrečah, ko se je traktor zvrnil na voznika in je prišlo do najhujšega prav zato, ker ni bilo kabine ali pa vsaj varovalnega ogródja.

V tem sestavku sem želel povedati le to, kako se časi spreminjajo in mnenje ljudi tudi. Tega nihče nikomur ne zameri. Prav pa bi bilo, če bi bili vsi do raznih novosti in takih ukrepov bolj strpní. Saj se da v splošno zadovoljstvo rešiti še tako zapleteno zadevo in uspeh običajno nikoli ne izostane.

Slavko Klančičar

Kratka kronika iz Črnomlja

Leto 1989 se je izteklo. Delovne obveze, ki smo jih načrtovali, smo izpolnili. V začetku leta nas je bilo zaposlenih 70. V pokoj je odšla Olga Babor, obratovni knjigovodja, delo je prevzela Irena Frankovič, upokojil se je tudi Adolf Vranešič, sekač.

Rajko Vrlinič, gozdarski tehnik, je razporejen na delo tehnika v revirju Bukova gora. Iz JLA se je vrnil gozdarski tehnik – pripravnik, Robert Cekuša.

Disciplinsko je bil odpuščen en delavec.

Ob zaključku leta je zaposlenih 68 delavcev. Pri opravljanju del pri sečnji in gojenju so nam pomagali na Gorjancih v GGE Metlika in GGE Semič delavci tozda Gozdarstvo Novo mesto, v GGE Mirna gora pa delavci tozda Gozdarstvo Straža in Podturn ter delavci toka Gozdarstvo Črnomelj. Precejšnji delež možnega delovnega časa je izgubljen z bolezninami, ki jih je bilo 2190 dni, ali 12 odstotkov. Iz mesečnih poročil je razvidno, da je to približno povprečje v delovni organizaciji. Po medicinskem mnenju je delež boleznin nad pet odstotkov zaskrbljujoč. Visok delež boleznin v naši delovni organizaciji je verjetno odraz starostne strukture (pri starejših od 50 let revma in druge bolezni), delovnih razmer in vremena.

Relativno pogoste so tudi nezgode pri delu. V preteklem letu smo imeli 14 nezgod, in

sicer tri zlome noge, tri poškodbe očesa, dva izvina gležnjev ter razne manjše poškodbe z orodjem. Voznik na zgibnem traktorju in še en traktorist sta bila na bolniški skoraj sedem mesecev, kar je povzročilo tudi manjše zastoje pri spravilu. Imamo sodelavce, ki so v bolniškem staležu vse leto ali celo več. Vendar zdravstvena služba finančno breme prenaša predvsem na delovno organizacijo, ki plačuje boleznine do 30 dni, razen pri nesrečah na delu. Pri zlomu noge so samo bolnišnični stroški že preko 10 milijard starih din (1.000.000 konv. din).

Z zgraditvijo ceste Vahata-Kapa, dolge 3.700 m, smo odprli področje ob hrvaški meji (pri Popovičih), kjer je 200 ha družbenih gozdov, v katerih po vojni še ni bilo sečnje. S cesto je odprta tudi približno tolikšna površina zasebnih gozdov, kjer pa so potrebna predvsem gozdnogojitvena dela. V GGE Mirna gora smo dobre vlake razširili v kamionsko cesto (okoli 500 m od Bistrice do odd. 75).

Zgradili smo približno 12 km primarnih in 2 km sekundarnih vlak. Vlake smo gradili predvsem s strojem. Kalkulacija je pokazala, da je taka gradnja cenejša ter da drevje ni poškodovano od miniranja.

Na odpremnm skladišču smo naložili 27.774 m³ lesa. Vendar je 70 odstotkov tega bilo odposlano v prvem polletju, ker je odkup iz zasebnega sektorja sezonskega značaja. V jesenskih mesecih so delavci odpremne skladišča delali tudi v gojenju in sečnji. Na skladišču smo od zasebnikov prevzeli 1.939 m³ lesa.

Tone Fabjan

Še iz Trebnjega

– Še vedno skušamo tudi na področju samouprave sodelovati z lastniki gozdov, zato se svet toka redno sestaja. Na njem smo obravnavali poslovanje GG in TO, cene gozdnih lesnih sortimentov in s tem v zvezi težave pri izplačilu odkupa, osnutek zakonodaje o gozdovih ter osnutek načrta za leto 1990.

– 28. marca smo skupaj s predstavniki tozda Straža in prof. dr. Marjanom Kotarjem iz Biotehniške fakultete izvedli odkazilo v odd. 94 a KO Sela Šumberk in sicer v hrastovem starejšem drogovnjaku, ki je bil že delno pomlajen s smreko, tako da je bil naš cilj dvoetažni sestoj hrasta in smreke. V tem oddelku je tudi vzorčna ploskev za ugotavljanje lesno proizvodnih zmogljivosti hrastovih rastišč. Ploskev smo zakoličili decembra, analiza prirastkovnih kazalcev pa bo narejena v prvem polletju letošnjega leta. Upamo, da bomo s tem tudi za hrast dobili nekaj zanesljivih in uporabnih podatkov, ki nam naj bi služili pri gospodarjenju še predno nam bodo hrastovi sestoji izginili.

Andrej Kastelic

Odšli so v zasluženi pokoj

Lani se je število delavcev pri tozdu Gozdarstvo Straža zaradi upokojitve zmanjšalo za 11.

Leopold Gašperič

Rodil se je leta 1936 na Malem Vrhu pri Globodolu. Gozd, ki je obdajal domačijo, je mladega fanta tako privlačil, da se je že leta 1953 star 17 let, zaposlil pri Gozdni upravi Poljane. V letih 1953 in 1954 je gradil lukenjsko cesto, po služenju vojaškega roka pa se je redno zaposlil na Gozdnem obratu v Straži. V letih 1959 in 1967 je kahal oglje v gozdovih Brezove rebri. Ko se je v gozdni proizvodnji začela uveljavljati motorna žaga, je bil eden prvih, ki je delal z njo. Nekaj let pred upokojitvijo je bil zaradi poklicne bolezni premeščen na dela v gojenju gozdov. Bil je vesten in priden delavec in aprila 1989 je z dokupom nekaj let dopolnil polno delovno dobo.

Anton Jarc

Rojen je bil 1932. leta v Srednjem Globodolu. Kot kmečki

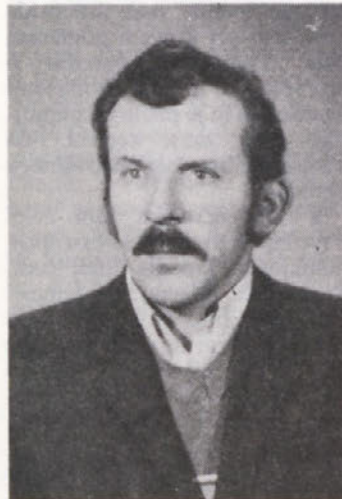

Anton Jarc

sin se je leta 1963 zaposlil pri Gozdnem obratu v Straži. Dolgo je bil sekač. Zadnja leta pred upokojitvijo pa je bil zaradi poklicne bolezni premeščen na dela pri negi in gojenju gozdov ter pri vzdrževanju cest. Bil je tih, priden in vesten delavec in je vsako naloženo nalogo vzorno opravil.

Božidar Primec

Rojen je bil 1937. leta v Dolnjem Globodolu. Na Gozdnem

Božidar Primec

obratu Straža se je zaposlil 1960. leta kot sekač. Do leta 1984 je sekal, nato pa bil zaradi zmanjšane delovne zmožnosti premeščen h gojenju gozdov. Pri delu si je vedno prizadeval, da je vse zadane naloge vzorno in vestno opravil. Zelo uspešno je delal pri negi gozdov in je vsako novost hitro dojel in izvajal. Sodeloval je tudi v samoupravnih organih in krajevni skupnosti.

Franc Novinc

Rojen je bil 1930. leta v Vel. Lipovcu. Pri tozdu Straža se je zaposlil kot gozdar-sekač leta 1972. Zaradi bolezni pa je od leta 1982 dalje delal pri negi gozdov in vzdrževanju cest. Zadnja leta, ko mu bolezen ni več dovoljevala delati, je bil na bolniškem dopustu in se sredi leta 1989 invalidsko upokojil.

Franc Novinc

Karel Bukovec

Rojen je bil leta 1935 na Gor. Mraševu. Zaposlitev si je poiskal v gozdu, ker kmetija ni dajala dovolj za preživetje. Delal je najprej kot sekač, nekaj časa tudi na odpravnem skladišču. Kot invalid III. kategorije je bil premeščen na dela pri negi gozdov, čiščenju, vzdrževanju cest in drugo. Zadnja leta je bil zaradi boleznih precej na bolniškem dopustu, vendar se je, z dokupom nekaj let, upokojil s polno delovno dobo.

Jože Kolenc

Rojen je leta 1936 v Srednjem Globodolu. Tudi on je začel delati na lukenjski cesti. Po služenju vojaškega roka se je leta 1958 zaposlil kot sekač pri Gozdnem obratu v Straži. Poskušal je

Jože Kolenc

z lažjim delom v Ljubljani, vendar se je kmalu vrnil v gozdove Brezove rebri. Do leta 1983 je delal kot sekač, nato pa je bil zaradi zmanjšane delovne zmožnosti premeščen na dela pri negi gozdov in vzdrževanju cest. Z dokupom let je odšel v pokoj s polno delovno dobo.

Franc Šenica

Rojen je bil 1939. v Podhosti pri Dol. Toplicah. Pri Gozdnem obratu Straža se je zaposlil leta 1956. Najprej je opravljal dela pri sečnji, nato si pridobil interno kvalifikacijo in bil manipulant pri oddaji lesa na kamionski cesti in odpravnem skladišču. Zaradi bolezni je postal leta 1982 invalid III. kategorije in od tedaj naprej je delal na cesti v GGE Soteska. S septembrom lanskega leta se je invalidsko upokojil.

Alojz Springer

Rojen je bil leta 1933 v Lokah pri Straži, k tozdu Straža je prišel iz Opekarne Zalog. Najprej

je delal na odpravnem skladišču pri ročnem nakladanju lesa na vagonih. Zadnja leta, ko mu zdravje ni več dopuščalo trdega dela, pa je opravljal razna dela pri vzdrževanju in čiščenju okolja na odpravnem skladišču in tesalnici. S 33 leti delovne dobe se je v začetku letošnjega leta 1990 invalidsko upokojil.

Anton Košir

Rojen je bil leta 1930 v Dol. Straži. V gozdarstvu se je zaposlil že leta 1947, nato nekaj časa pri drugih podjetjih in leta 1971 je zopet prišel k tozdu Straža.

Anton Košir

Delal je najprej pri nakladanju vagonov. Od začetka obratovanja obteovalnice v Straži do upokojitve pa je bil strojnik na obteovalnici. Odlikovali sta ga vestnost in pridnost pri delu ter natančnost, kar se je odražalo v kakovosti izdelanih tramov. Lahko rečemo, da mu je zdravje dobro služilo, saj je eden tistih z najmanjšim številom bolniških ur. Sodeloval je v raznih komisijah in organih samoupravljanja pri tozdu. Za svoje zasluge in uspehe pri delu je prejel bronasto plaketo GG Novo mesto.

Franc Čibej

Sredi januarja letošnjega leta se je po 40-letni delovni dobi upokojil tudi revirni gozdar v GG Soteska Franc Čibej.

Rodil se je v primorski vasi Predmeja v kmečki družini. Že zelo zgodaj je občutil težko življenje fizičnega delavca. Življenjsko pot gozdarja je začel na Gorenjskem, nadaljeval v Sevnici in po dokončanju srednje gozdarske šole prišel leta 1961 h GG Novo mesto. Doživel je nemalo reorganizacij. Pri tozdu Straža je opravljal razna dela od v. d. pomočnika upravitelja, taksatorja, tehnika v revirju in nazadnje revirnega gozdarja v GG Soteska.

Čibeja sta odlikovali delavnost in izredna natančnost. Posebna njegova odlika je bila upoštevanje delovnega urnika in tovariški ter pravičen odnos do sodelavcev. V njegovem delu in

(Nadaljevanje na 9. strani)

Razpis letovanja

Za letovanje v počitniškem domu Novigrad, v prikolicah v Zadru in na Primostku, v garsonjerah na Cresu, v Stinici, na Pagu ter v Bohinjski Bistrici je bilo potrebno zbrati prijave delavcev, upokojenecv in kooperantov do 10. maja 1990.

1. Počitniški dom NOVINGRAD bo odprt od 1. julija do 30. avgusta 1990 z možnostjo letovanja pet ali deset dni, in sicer:

I. od 1. do 11. julija IV. od 31. julija do 10. avgusta
II. od 11. do 21. julija V. od 10. do 20. avgusta
III. od 21. do 31. julija VI. od 20. do 30. avgusta.

Polna cena oskrbnega dne je dinarska protivrednost 33 DEM (25 DEM hrana in 8 DEM prenočišče).

Polno ceno letovanja plačajo tudi gostje, kooperanti in zaposleni otroci naših delavcev, drugi pa:

– otroci tujih gostov do 10 leta starosti 21 DEM
(13 DEM hrana, 8 DEM prenočišče)
– nezaposleni družinski člani 17 DEM
(zakonec, otroci nad 10 let starosti)
– zaposleni zakonec 22 DEM
– otroci od 2 do 10 let 9 DEM

Delavci, ki opravljajo dela in naloge: sečnja lesa, nakladanje lesa – ročno in z dvigali, ročno in mehanizirano spravilo lesa, minerska dela, strojniki in delavci pri gozdno-gradbeni mehanizaciji, dela žagarja cirkularista, voznika kamionov, dela v gojenju gozdov, delavci invalidi ter delavci samohranilci, imajo znižano ceno za oskrbni dan po naslednji tabeli:

Višina OD v letu 1989	Regres oskrbnega dne	Plačilo oskrbnega dne	Cena oskrbnega dne
do 683,00	73 %	27 %	9 DEM
od 683,00 do 911,00	64 %	36 %	12 DEM
od 911,00 do 1.139,00	55 %	45 %	14 DEM
nad 1.139,00	46 %	54 %	17 DEM

Delavci, ki niso zajeti v predhodnem odstavku in so prejeli v letu 1989 nižji osebni dohodek od 683,00 din, imajo regresiran oskrbni dan v višini 73 odstotkov (cena znaša 9 DEM); tisti pa, ki so prejeli OD nad 683,00 din, imajo regresiran oskrbni dan v višini 46 odstotkov (cena znaša 17 DEM).

2. Prikolice v ZADRU (3) in garsonjere v STINICI (2) bodo na voljo v 10-dnevnih rokih od 21. junija do 9. septembra, in sicer:

I. od 21. junija do 1. julija V. od 31. julija do 10. avgusta
II. od 1. do 11. julija VI. od 10. do 20. avgusta
III. od 11. do 21. julija VII. od 21. do 30. avgusta
IV. od 21. do 31. julija VIII. od 30. avgusta do 9. septembra

Garsonjere na CRESU (7) in na PAGU (2) bodo na voljo v 10-dnevnih rokih od 17. junija do 5. septembra 1990, in sicer:

I. od 18. do 28. junija V. od 28. julija do 7. avgusta
II. od 28. junija do 8. julija VI. od 7. do 17. avgusta
III. od 8. do 18. julija VII. od 17. do 27. avgusta
IV. od 18. do 28. julija VIII. od 27. avgusta do 6. septembra

ZOISOV GRAD v Bohinjski Bistrici je na voljo vse leto; v poletni sezoni predlagamo 10-dnevno letovanje. Če pa ne bo dovolj prijav, bodo roki oblikovani po željah prijavljenih.

Na Primostku bomo postavili prikolice le, če bo dovolj prijav. Prednost pri letovanju bodo imeli tisti delavci, ki se bodo odločili za 10-dnevno letovanje.

Cenik enodnevne uporabe garsonjer in prikolic:

	Glavna sezona		Pred in posezona	
	domači gosti	tuji gosti	domači gosti	tuji gosti
Prikolice ZADAR	20 DEM	60 DEM	15 DEM	45 DEM
Garsonjere STINICA	20 DEM	60 DEM	15 DEM	45 DEM
Garsonjere PAG	30 DEM	90 DEM	25 DEM	75 DEM
Garsonjere CRES				
– male	10 DEM	40 DEM	8 DEM	32 DEM
– velike	15 DEM	60 DEM	10 DEM	45 DEM
BOHINJSKA BISTRICA				
– garsonjera	10 DEM	40 DEM		
– skupno ležišče	2 DEM	10 DEM		
PRIMOSTEK	8 DEM	32 DEM		

OPOMBA: – glavna sezona traja od 10. julija do 20. avgusta, oziroma od 8. julija do 17. avgusta.

Vse stroške letovanja, razen turistične takse za bivanje v počitniškem domu Novigrad, ki jo uporabnik vplača ob prihodu v dom, bo možno poravnati iz osebnega dohodka v mesecu juliju, avgustu in septembru. Vsak delavec, ki se bo odločil za obročno plačevanje stroškov letovanja iz osebnega dohodka, bo moral hkrati s prijavo za letovanje podpisati tudi izjavo, da dovoljuje administrativno prepoved na osebne dohodke v višini stroškov letovanja in navesti število zelenih obrokov odplačevanja (največ 3).

Delavci, ki se ne bodo odločili za obročno odplačevanje stroškov letovanja, bodo morali stroške poravnati pred odhodom na letovanje pri blagajni DSSS, za Novigrad pa ob prihodu v dom.

Vse morebitne spremembe v načrtovanem letovanju (odpoved, sprememba roka) so delavci dolžni sporočiti najkasneje 10 dni pred nastopom letovanja pri DSSS tov. Janezu Gašperšiču ali Sonji Ličen-Tesari, sicer jim bomo zaračunali stroške zaradi odpovedi letovanja v višini 15 odstotkov vrednosti letovanja.

OOZS prosimo, da seznanji z razpisom vse delavce in da prijave zberejo ter posredujejo v DSSS do 10. maja 1990. Prosim, da pri odločitvi za čas dopusta upoštevate vsa obdobja in obvezno predlagate dve možni varianti. Upokojenec pa prosimo, da se prijavijo za letovanje pred in po sezoni.

(Nadaljevanje z 8. strani)

življenju je čutiti veliko ljubezen do gozdov in narave sploh, kar potrjuje tudi to, da je tudi v prostem času vedno v stiku z njo. Vedno živahno deluje, pa naj si bo v poletnem času, ko se udeležuje pri organizaciji in pripravah raznih pohodov, omenimo samo evropsko pešpot in planinarjenje ali zimskem, ko si nadene tekaške smuči. Tako življenje je Čibeja ohranilo kljub letom čilega in živahnega.

Delavec je tudi v kulturnem življenju. Že dolga leta je član pevskega društva. Pri tozdu si je vedno prizadeval za ožvitev kulturnega življenja. Verjetno je njegova ljubezen do kulture toliko večja, ker je v mladosti na

Franc Čibej

lastni koži občutil zatiranje slovenskega jezika v rodni Primor-

ski. Mnogo je pisal v Dolenjskega gozdarja in nas seznanjal z vtisi in doživetji z ekskurzij, pohodov, z delovnimi prigodami itd.

V tozdu je bil večkrat izvoljen v razne komisije in odbore. Za svoje delovne uspehe je prejel bronasto in srebrno plaketo GG Novo mesto.

Bogate praktične izkušnje, delovne navade in disciplino je Čibeja prenesel na mlajši rod, ki se bo trudil za nadaljnje uspešno delo.

Vsem omenjenim želimo še veliko zdravih let in dobrega počutja v pokoju. Želimo tudi, da bi se vedno radi vračali v gozdove in med svoje sodelavce.

Stane Pirc
Marija Turk

Alojz Pekolj

Alojz se je rodil v Srednjem Globodolu leta 1936. Kot kmečki sin, vaje težkega dela, se je leta 1954 zaposlil na lukenjski cesti, leta 1959 pa pri Gozdnem obratu v Straži. Težke delovne razmere, ki so takrat vladale v gozdu, so mladega Alojza napotile na delo v Ljubljano, kjer pa ni zdržal dolgo. Zopet se je vrnil v gozdove Brezove rebri.

Delal je kot sekač in bil eden redkih delavcev, ki je bil vse do upokojitve sekač. Večkrat je bil izvoljen v samoupravne organe tozda, razne komisije in odbore, veliko je deloval tudi v krajevni skupnosti.

Za svoje uspehe pri delu je prejel srebrno plaketo GG Novo mesto.

Nahrbtnik je za gozdarja nepogrešljiv del oprave, posebno pa tistim, ki delajo v roških gozdovih. V nahrbtniku je poleg malice še jabolko, ki daje svežino, v peškah pa ostaja zasnova novega življenja. Za vsakdanje delo nosimo s seboj potrebno orodje, nekateri pa tudi gozdarski dnevnik. V dnevnik poleg ostalega vpisujemo razna opažanja in pomembnejše dogodke iz dela in obhoda.

Nekaj od teh zapažanj bi sedaj opisal.

Kaljivost

Že nekaj časa tarnamo, da v gozdu ni vznika in mladja. Napravili smo poskus kaljivosti semen gozdnega drevja s področja Mirne gore. S pomočjo kalilnika smo ugotovili, da je od 100 semen jelke vzniklo le troje semen, od 100 semen smreke jih je vzklilo 73, od 100 semen bukovega žira sta vzklila le dva.

Bukev je še pred nekaj desetletji zelo bogato rodila, žir pa je bil zdrav. Otroci smo leta 1946 množično nabirali žir, nabrali smo ga toliko, da smo ga oddajali domačim oljarnam, le-te pa so nam vračale iz njega pridobljeno jedilno olje.

Divjad

Jeseni in pozimi se število jelenjadi na južnih pobočjih Roga močno poveča. O tem priča precejšen odstrel in zgodnja izpolnitev plana odstrela.

Svoj prostor pa zahteva tudi čreda koz in ovac, ki se jih vedno več pase v okolici Planine.

Zveri je bilo včasih na našem področju kar precej. Leta 1946 je bilo v področju Roga uplenjenih 7 medvedov in en jelen. Volkovi so nas zlasti jeseni nadlegovali. S svojim zavijanjem so nas zgodaj popoldne priganjali domov. Sedaj o njih ni ne duha ne sluha. Star rek pa govori, da kjer je volk, je tudi gozd, in to naj bi vsaj do neke mere še danes držalo.

Pri obhodu terena včasih vidim risa. Sestala sva se na nekaj metrov. Bil je pospan in zehav, pa še bežati ga ni bilo volja. Malo bolj pogledam naokoli in pod skalo zagledam njegov še tople dom. Poleg brloga sveža stečina od jelenjadi, toda ostankov kosti nikjer. Pa naj še kdo reče, kako je ubogi ris krvoloč. Je VEČKRAT KRIV PO NEDOLŽNEM.

Jelenovi rogovi

Vsako leto od leta 1960 dalje najdemo gozdarji in lovci v gozdu po nekaj jelenovih rogov in tedaj smo posebno srečni. Tako se je zgodilo, da je delavec našel rog in ga shranil ob panju. Zaupal je sodelavcem, da bi rad našel še enega in bi tako imel par. Nadaljeval je z delom, klestil podrti bukovo deblo in res v vrhu debela našel še en rog, ki naj bi bil enak prvemu. Veselo je vzkliknil: »Glejte še en rog sem našel!« Hotel ga je primerjati s prvim, toda tega na

prejšnjem mestu ni več našel. Žalostno je ugotavljal, da so mu ga sodelavci skrili. Bilo pa je drugače. Sodelavec navihani kot vedno, mu je na skrivaj odnesel rog na mesto, kjer je vedel, da bo najditelj končal z delom in tako še enkrat našel prvi rog. Še dolgo potem te skrivalnice najditelj ni mogel verjeti.

Lubadar

Star sovražnik naših iglastih gozdov je tudi lubadar. Poleg že znanih načinov zatiranja mu gozdarji v zadnjem času postavljamo razne vabe, kamor se privabljen lovi. Pri pregledovanju te vabe v odd. 2 Golobinjek smo našli poleg lubadarja še grabežljive mravlje in mravljinčnega pisanca. Ta je lubadarja v vabi popolnoma razgrizel, saj mu je tudi drugače velik sovražnik. Iz vabe smo tako izločili še žive mravlje. Ob tem lahko sklepamo, da tukaj še ni porušeno ravnotežje v ekosistemu.

Po pripovedovanju gozdarja inženirja Dušana Butare pred 32 leti je prav tu našel posebno vrsto lubadarja, ki ga do tedaj drugod še ni bilo najti.

Javor je hitro priraščal

Pri Planinski cerkvi v odd. 101/a smo ob smrekovem nasadu in ob vrtači posekali gorski javor, ki se je začel sušiti. Omenjam ga zato, ker je v 80 letih narasel v 5,50 m³ netto lesne mase. Kubatura prvega hloda je znašala 1,50 m³ klase F, hlodi za žago 1,50 m³, goli 1,00 m³ in 1,5 m³ drv.

Graden

Pred nedavnim sva z inž. Štublarjem izmerila v odd. 99/a, Kurbin drage, graden naslednjih razsežnosti: prsni premer 126 cm; višina 22 m, starost 200–250 let, je vitalen, zelo košat in nudi divjadi obilo hrane. Tako smo tudi njega prišli k trem že zaščitenim drevesom na področju Mirne gore.

Malo zgodovine

Nekaj besed še o zgodovini zaposlovanja gozdnih delavcev na našem področju. Za svoje potrebe je takratni lastnik roških gozdov grof Auersperg pred nekako 140 leti osnoval vas Golobinjek pod Kopo. Tu je naselil delavce z družinami iz Suhe krajine in Brezove rebri. Vsaka družina je dobila tudi ohišnico, sejali so jara žita, sadili krompir in razno svinjsko krmo. Gojiti so smeli kravo in dva prašiča. Divjad jim ni delala posebne škode na teh kulturah. Vas je bila za čas NOB požgana, prebivalci so se razselili in tako so ostale samo še ruševine.

Prav iz teh področij pa so zopet začeli delati delavci pri nas. To je iz tozda Gozdarstva Straža in Gozdarstva Podturn. Tako so delavci iz tozda Gozdarstva Podturn letos opravili 1996 delovnih ur. Delavci iz tozda Gozdarstva Straža so lani opravili 4200, letos pa 4692 delovnih ur. Pri delu so vestni, strokovno usposobljeni, kar je gotovo tudi zasluga njihovega strokovnega vodstva.

Franc Janež

Vesti iz Podturna

— Zaradi analize proizvodnih sposobnosti smrekovih kultur na jelo–bukovih rastiščih, sta se 4. avgusta v spremstvu inž. Žuniča, oglasila pri nas dr. Marjan Kotar in mag. Dušan Robič. V ta namen je bilo izločenih nekaj vzorčnih površin. Opis rastišča je opravil inž. Peter Dular, analizo drevja pa avgusta absolvent gozdarstva Jože Saje iz Straže in naš tehnik pripravnik Zoran Marko. Sekača Karel Muhič in Jože Nose pa sta posekala nekaj izbranih dreves na vsaki ploskvi in odrezala po navodilih nekaj kolotov. Te smo potem poslali v nadaljnjo analizo na gozdarsko fakulteto v Ljubljano.

— V delovno razmerje za določen čas smo 6. septembra sprejeli našo štipendistko Jožico Gorše, ki je končala šolo za kvalificirane kuharice. Še isti dan je odšla v Zdravilišče Dolenjske Toplice, kjer bo, na podlagi pogodbe z njimi, opravila še pripravniški staž.

— Šest članov gozdnotehničnega osebja našega tozda je 15. septembra obiskalo gozdarsko-lesni sejem v Celovcu.

— Okoli sto članov društva slepih in slabovidnih in njihovih spremljevalcev iz vse Slovenije se je 16. septembra udeležilo pohoda na vrh Roga. Pričakali smo jih na Podstenicah, na žagi Rog pa smo jim povedali nekaj zanimivosti iz gozdarstva, predvsem iz zgodovine tega kraja. Potem so obiskovalce, ki so do tam prispeli z dvema avtobusoma, popeljali na sam vrh člani novomeškega planinskega društva in člani občinskega rdečega križa.

— V drugi polovici septembra so naši delavci ob pomoči buldožerja razširili traktorsko vlako v kamionsko cesto, ki vodi iz nasada v odd. 109 do jelendolskega križišča. Več preglatve je delala le vzpetina na zadnjem delu šestmeterske ceste.

— Potem ko smo nekaj dni prej podrti staro dotrajano garažo, so bili 18. septembra strojno izkopani temelji za nov istonamenski objekt. Naslednjega dne so naši delavci pod vodstvom obrtnika Mihe Potočarja pričeli z betoniranjem temeljev.

— V prisotnosti predstavnikov občinskega zavoda za kulturno dediščino iz Novega mesta (Andrej Hudoklin, Judita Podgornik) je bil 22. septembra opravljen ogled in provizorična zakoličba funkcionalnega zemljišča okoli novega centralnega objekta in Lukovega doma.

— Skupini sedmih republiških svetovalcev za šolstvo smo 26. septembra razkazali Podsteniško koliševko, Podstenice in ostanke nekdanje žage na Roškem sedlu.

— Srečanje naših upokojencev je bilo 28. septembra 1989. Popeljali smo jih na ogled muzeja v Bistri. Na poti domov pa je bila v gostišču Štupar na Dvoru še zakuska. Našemu vabilu se je odzvalo 31 nekdanjih sodelavcev.

— Marko Zoran, ki je pod vodstvom mentorja inž. Dularja pri nas opravljal šestmesečni pripravniški staž, je 18. oktobra opravil strokovni

izpit. Novega gozdarskega tehnika smo takoj zaposlili v revirju Pogorelec. K uspehu mu vsi iskreno čestitamo!

— Dne 26. oktobra nas je obiskal republiški gozdarski inšpektor inž. Janez Ahačič v spremstvu našega občinskega gozdarskega inšpektorja inž. Jožeta Kruljca. Najprej si je v pisarni goledal evidenco realizacije gozdno gospodarskega načrta, nato pa po lastni izbiri še nekaj oddelkov na terenu. Kadar hodijo okoli inšpektorji je rado kaj narobe. Tokrat pa kot kaže nista imela veliko pripomb, razen da moramo v zvezi s sečnjo čimprej vložiti predlog za spremembo ureditvenega načrta.

— Do konca oktobra smo dali pod streho tudi novo garažo v Podturnu. Vsa zidarska dela so opravili naši delavci pod nadzorom obrtnika Mihe Potočarja. Ostrešje pa je seveda sestavil Jože Fabjan iz Dol. Sušic. Ko bo malo toplejše vreme, bodo zabetonirali še tlake. V garaži bo prostora za 2 avtobusa, 3. kombije, 3. osebne avtomobile in 2 traktorja.

— Geometra, inž. Auerspergova iz Geodetskega zavoda v Novem mestu in naš Janez Sašek sta 24. novembra uradno odmerila funkcionalno zemljišče okoli novega centralnega objekta pod Bazo 20, Lukovega doma in gospodarskega poslopja ob parkirišču. Odslej bodo to tri posebne številke.

— 1. decembra je zaradi invalidske upokojitve prenehalo delovno razmerje Lovru Aščiču. K nam je prišel iz straškega tozda, potem ko je bilo pred leti ukinjeno delavsko prebivališče v Soteski. Bil je uspešen gozdni delavec-sekač. Zadnja leta je bil precej na bolniškem dopustu in rezultat tega je upokojitev. Prav gotovo bomo Lovra še videli, saj je kot dobri oče za nekaj otrok svoje številne družine preskrbel delo v naših krajih.

— Takoj po izkoriščenem letnem dopustu smo 6. decembra odjavili tudi Franca Mavsarja iz Kočevskih Poljan. Bil je eden prvih sekačev pri nas, ki so pričeli delati z motorno žago. Potem je bil dolga leta traktorist, v glavnem pri prevozu in delu v drevsnici. Zadnja leta pa je kot invalid 2. kategorije delal le štiri ure. Lepo je skrbel tudi zato, da je bilo okolje pri naši upravi vedno urejeno.

Slavko Klančičar

Glasiló izdaja delavski svet gozdnega gospodarstva Novo mesto — Odgovorni urednik Janez Penca. Uredniški odbor: Mirko Bajt, Franc Bartolj, Tone Fabjan, Jože Falkner, Slavko Klančičar, Janez Blažič, Matija Mazovec, Jernej Piškur, Janez Šebenik, Angelbert Tessari.

Izhaja enkrat na mesec v 900 izvodih. — Uredništvo: Novo mesto, Gubčeva 15 — Grafična priprava in tisk Tiskarna Novo mesto.